

VI. – VII. Společenské vztahy a jejich základní dimenze

Společenský vztah probíhá současně ve třech oblastech (dimenzích):

- v oblasti **perceptivní** (sociální percepce) - aktéři ve společenském vztahu neustále vnímají ostatní aktéry, sami sebe (své pocity, obraz sebe apod.) a situaci (kam vztah spěje),
- v oblasti **komunikativní** (sociální komunikace) - mezi aktéry se realizuje neustálá výměna informací,
- v oblasti **interaktivní** (sociální interakce) - mezi aktéry dochází k neustálé výměně podnětů a reakcí na ně.

Sociální percepce je ovlivněna sociálně psychologickou erudicí, aktuální společenskou situací (např. obdobím politických změn) a sociokulturním prostředím.

Základní mechanismy sociální percepce:

- **identifikace** - z vnějších projevů **identifikuji** vlastnosti vnímaného jedince,
- **asociace** - z určitého jednání **asociuji** na vlastnosti jedince,
- **empatie** - vcítění se do situace jiného,
- **recipatie** - charakterizují si vyvolané pocity a ptám se proč jsou takové.

Při vytváření sociálního obrazu se projevuje **subjektivnost percepce**, na níž se podílejí zejména **autoprojekce, haló-efekt, individuální a sociální stereotypy a efekt mírnosti a shovívavosti**.

Sociální komunikace hraje ve společenských vztazích stále podstatnější roli s užíváním nových elektronických komunikačních prostředků. Jejím prostřednictvím se často realizuje i sociální percepce a sociální interakce. Jejím základním prostředkem je **znak**, který označuje v obecné podobě určitý **objekt** a ztělesňuje jeho **význam**.

Podle použitých znaků můžeme komunikaci rozdělit na:

- **verbální,**
- **neverbální** (mimika, gestika, haptika, řeč těla, oční kontakt, piktogramy),
- **uměleckou**

Doprovodným jevem komunikace je **metakomunikace**, z ní lze usoudit na faktické záměry a názory sdělovatele.

Základní Laswellovo **schéma komunikace** mezi komunikátorem (sdělovatelem) a komunikantem (příjemcem): **kdo, sděluje co, komu, jak a s jakým efektem**.

Významnou součástí sociální komunikace je **právní komunikace**.

Sociální interakce představuje vzájemné působení sociálních aktérů na sebe a bývá označována za základní konstitutivní aspekt sociálního života.

Základní formy sociální interakce:

- **spolupráce** - aktéři mají společný cíl a k jeho dosažení je třeba jejich součinnosti,
- **soutěžení** - aktéři mají rovněž společný cíl, ale jeho dosažení jedním znemožňuje nebo znesnadňuje jeho dosažení druhým aktérem,
- **výměna činností** - aktéři mají různé cíle a k jejich dosažení si vyměňují potřebnou součinnost druhého,

- **konflikt** - aktéři mají různé cíle a dosažení cíle jedním aktérem vylučuje dosažení cíle druhým aktérem.

Na studium sociální interakce se zaměřuje **sociální interakcionismus**, který analyzuje formu a proces sociální interakce. Základní myšlenky interakcionismu formulovali již Immanuel Kant a představitelé politické ekonomie (Adam Smith a další). Následně ho pak rozpracovali Georg Simmel, Max Weber, Pitirim Sorokin a Talcott Parsons.